

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КИТАЮ: КОНФЛІКТИ, ПЕРСПЕКТИВИ, НОВІ СЦЕНАРІЇ

CHINA'S FOREIGN POLICY: CONFLICTS, PROSPECTS, NEW SCENARIOS

Лікарчук Д.С.,

кандидат політичних наук,

доцент кафедри міжнародних відносин

Київського національного університету культури і мистецтв

У статті досліджується зовнішня політика Китаю. Китайська дипломатія повною мірою вписується в це визначення, оскільки мистецтво ведення переговорів глибоко закладено в культурі з огляду на історичні традиції й особливості розвитку Піднебесної. Переговори залишаються дієвим інструментом китайської дипломатії в побудові й регулюванні міжнародних відносин, які дозволяють їм досягати значних дипломатичних та торговельних перемог. У новому світовому порядку китайська дипломатія представляє новий погляд на співпрацю й взаємну повагу. Зберігаючи класичні форми (через дипломатичні представництва) та функції, китайська дипломатія використовує й нові методи в міжнародних відносинах – різноманітні технічні засоби, багатосторонню дипломатію, дипломатію, здійснювану на високому та найвищому рівні, “Track Two Diplomacy”. У доступній для огляду перспективі на характері відносин Китаю і США може почати позначатися внутрішня політична ситуація в КНР. Уже сьогодні в країні поряд з традиціоналістами, що сприймають США як суперника і ворога, є досить впливові групи, які бачать в США переважно джерело капіталу, нових технологій і можливостей для зміцнення своїх власних позицій. Не можна не враховувати і сильну «америкалізованість» китайської молоді. Найбільш вражаючі зміни відбуваються в китайській дипломатії в Східній Азії. Китай розширює і підсилює свої двосторонні відносини, бере активну участь в багатосторонніх процесах і приймає не тільки активну, але і конструктивну участь у регіональних організаціях. За останнє десятиліття Китай суттєво змінив своє спочатку обережне ставлення до цих організацій, а зараз вважає їх ефективним елементом своєї дипломатії. Для Китаю «Новий шовковий шлях» виконує важливу функцію елемента ідентичності, пов'язаного з поверненням статусу великої держави.

Ключові слова: Китай, зовнішня політика, дипломатія, міжнародні відносини, стратегія, конфлікти.

The article examines China's foreign policy. Chinese diplomacy fully fits into this definition, as the art of negotiation is deeply ingrained in the culture due to the historical traditions and peculiarities of the development of the Celestial Empire. Negotiations remain an effective tool for Chinese diplomacy in building and regulating international relations, which allows them to achieve significant diplomatic and trade victories. In the new world order, Chinese diplomacy represents a new look at cooperation and mutual respect. While maintaining the classic forms (through diplomatic missions) and functions, Chinese diplomacy uses new moments in international relations – various technical means, multilateral diplomacy, diplomacy carried out at the highest level, “Track Two Diplomacy”. In the foreseeable future, the domestic political situation in China may begin to affect the nature of China-US relations. Even today, along with traditionalists who perceive the United States as a rival and an enemy, there are quite influential groups in the country that see the United States primarily as a source of capital, new technologies, and opportunities to strengthen their own positions. One cannot ignore the strong “Americanization” of Chinese youth. The most striking changes are taking place in Chinese diplomacy in East Asia. China is expanding and strengthening its bilateral relations, taking an active part in multilateral processes and taking not only active but also constructive participation in regional organizations. Over the past decade, China has significantly changed its initially cautious attitude toward these organizations, and now considers them an effective element of its diplomacy. For China, the New Silk Road plays an important role as an element of identity associated with the return of great power.

Key words: China, foreign policy, diplomacy, international relations, strategy, conflicts.

Постановка проблеми. Велика кількість історичних традицій, різноманіття культур і віросповідань, відмінність у соціальному ладі та рівні розвитку країни зумовлюють складність відносин Китаю з суміжними державами.

У ранніх зовнішньополітичних концепціях КНР чітко проявилися вплив політичного екстремізму й теоретичної недосвідченості китайських керівників, а також стереотипність розуміння методів ведення політичної боротьби. Значну роль у формуванні міжнародних концепцій КНР на цьому етапі зіграв геополітичний фактор, який виявив себе на тлі азіатських регіональних конфліктів другої половини ХХ століття [3].

Також зростання ролі Китаю завдяки реформам Ден Сяопіна в кінці 1970х – початку 1980-х років зробило Китай більш впевненим у міжнародних справах, визначило успіх китайських зовнішньополітичних й зовнішньоекономічних дій у різних регіонах світу. Тому цілком очікуваною стала реакція західних країн, перш за все США й Японії, яка в 1990-х роках була сформульована в ЗМІ як «китайська загроза» [12, с. 219].

На міжнародній політичній арені Китай є однією з найважливіших країн. Він бере участь у різних політичних форматах, таких як BRICS й «Велика двадцятка». Навіть більше, Пекін активно бере участь в справах ООН, в тому числі й шляхом відправки миротворчих сил, таким

чином висвітлюючи нові позиції з питання реформування ООН.

Необхідно відзначити заявлені головою Китаю Сі Цзіньпіном на Генасамблеї ООН 28 вересня 2015 року три ініціативи на підтримку ООН:

– Китай створить Фонд миру та розвитку Китаю під егідою ООН з бюджетом в 1 млрд доларів строком на 10 років;

– Китай створить постійний контингент в складі 8 тис. миротворців для миротворчих операцій ООН;

– у найближчі 5 років Китай виділить Африканському союзу 100 млн доларів як безкоштовну військову допомогу [13, с. 93].

Китаю необхідно забезпечити мирне співіснування зі своїми сусідами для того, щоб зосередитися на економічному розвитку, ефективно впоратися зі своїми внутрішніми проблемами, які можуть привести до нестабільності й соціальних потрясінь. Для Китаю важливо уникнути стримування свого економічного розвитку з боку сусідніх держав, від чого в більшому ступені й залежить його легітимність та репутація на міжнародній арені. Все це виходить з логіки зовнішньої політики Китаю, яка ґрунтується на декількох чинниках: це створення привабливого зовнішнього вигляду паралельно з примусом сусідів до економічного співробітництва та протидією геополітичним конкурентам [13, с. 94]. КНР ретельно оберігає свій імідж на світовій арені, активно фінансуючи різні проекти, щедро допомагаючи економікам, що розвиваються, й пильно стежачи за виконанням цих проєктів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню зовнішньої політики Китаю присвячені праці багатьох зарубіжних вчених, серед яких: З. Бжезінський, Г. Кіссінджер, Юй Пен, Р. Робертсон, Дж. Стігліць, Г. Сюелін, Лі Теін, І. Уоллестайн, Ф. Фукуяма.

Аналізом зовнішньої політики Китаю присвячені роботи українських науковців, серед яких: Є. Баєнкова, О. Білорус, А. Гальчинський, В. Геєць, М. Гримська, О. З. Луцишин, Ю. Пахомов, А. Поручник, А. Румянцев, В. Сіденко, Я. Столярчук, А. Філіпенко.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У сучасних практиках недостатню увагу приділено новим конфліктним зонам, перспективам та новим сценаріям розвитку й становленню Китаю на світовій арені. Цей аспект аналізується здебільшого фрагментарно та епізодично через призму США.

Формулювання цілей статті. Мета статті – проаналізувати концепти зовнішньої політики Китаю та визначити конфліктні зони, перспективи, нові сценарії розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження.

За визначенням Дж. Берріджа, сучасна дипломатія – це «ведення міжнародних справ швидше за допомогою переговорів, а також за допомогою інших мирних засобів (таких як збір інформації, прояв доброї волі), прямо або побічно передбачається проведення переговорів, перед шляхом застосування сили, використання пропаганди» [6, с. 48]. Китайська дипломатія повною мірою вписується у це визначення, оскільки мистецтво ведення переговорів глибоко закладено в культурі з огляду на історичні традиції й особливості розвитку Піднебесної. Переговори залишаються дієвим інструментом китайської дипломатії у побудові й регулюванні міжнародних відносин, які дозволяють їм досягати значних дипломатичних та торговельних перемог.

У партнерських відносинах, відповідно до державної та національної політики, Китай визначив три особливості. По-перше, вони ґрунтуються на паритеті, за якого країни будуть ставитися один до одного як до рівних. По-друге, відносини повинні мати мирний характер. Співпраця, консультації, пошук взаємної вигоди, пошук точок збігу або близькості взаємних інтересів – ось інструменти партнерства. Третьою характерною особливістю партнерства називається «інклюзивність». Необхідно подолати відмінності в соціальному ладі й ідеології та прагнути максимальної реалізації спільних інтересів й прагнень. Як, наприклад, «азіатсько-тихоокеанська мрія», про яку в 2014 р. вперше заявив Сі Цзіньпін на саміті The Asia-Pacific Economic Cooperation. Тут маються на увазі «дії в дусі азіатсько-тихоокеанського співтовариства, засновані на відчутті спільності долі держав регіону й спрямованості на взаємовигідне співробітництво» [8, с. 36]. Головна мета – процвітаючий розвиток й благополуччя регіону. При цьому Китай ніколи не забуває один зі своїх головних принципів – потрібно мати якомога більше друзів й не «вступати» в будь-які альянси з метою протидії третім державам.

У новому світовому порядку китайська дипломатія представляє новий погляд на співпрацю й взаємну повагу. Зберігаючи класичні форми (через дипломатичні представництва) та функції, китайська дипломатія використовує й нові методи в міжнародних відносинах – різноманітні технічні засоби, багатосторонню дипломатію, дипломатію, здійснювану на високому та найвищому рівні, “Track Two Diplomacy” [8, с. 38].

«Стратегічна невизначеність», яка відчувається в офіційному дискурсі, швидше за все, визначається двома обставинами: по-перше, тим, що зовнішня політика Китаю знаходиться в процесі трансформації й відходу від колишньої парадигми Ден Сяо-Піна; по-друге, посилюється невизначеністю зовнішнього середовища. У такій обстановці

навмисна туманність формувань стає основою гнучкої політики, так, як у бізнесі, – неповнота комерційного контракту є оптимальним вибором у разі, якщо за деякими параметрами неможливо досить точно проконтролювати дотримання його положень [5, с. 911].

В цьому контексті слід відзначити, що саме Новий шовковий шлях – це гігантський інтеграційний проєкт, комплекс спроектованих або майбутніх маршрутів, не тільки дорожніх, але нафто– і газопровідних, а також Морський шлях з Китайського моря в Європу. Проєкт далеко виходить за межі Shanghai Cooperation Organisation й охоплює практично всю Азію: Західну, Центральну, Східну й Південно-східну (рис. 1). Спостерігачі відзначають, що проєкт містить у собі колосальний гуманітарний зміст, і одне з найбільш несподіваних наслідків реалізації цього проєкту – обмін знаннями, технологіями та культурний обмін.

Тим часом «Новий шовковий шлях» як концепція міждержавного співробітництва не може ігнорувати ставлення до неї у країнах-партнерах. Саме тому присутнім так важливо було не тільки обмінятися оцінками, що таке «Новий шовковий шлях», а й визначити, як до нього ставляться у тих країнах, без участі яких амбіційна ініціатива Пекіна не зможе бути реалізована.

Для Китаю «Новий шовковий шлях» виконує важливу функцію елемента ідентичності, пов'язаного з поверненням статусу великої держави. Існує гіпотеза, що «Новий шовковий шлях»

як інструмент зовнішньої політики відповідає традиційному для Китаю розумінню міжнародних зв'язків. У такому контексті цей проєкт імовірно націлений на створення серед своїх сусідів ланцюга держав-сателітів, чия економіка була б тісно пов'язана з Китаєм, а фінансова система перебувала б у залежності від китайських фінансових ресурсів.

Китайська Народна Республіка є однією з найсильніших країн планети, яка підтримала створення багатопольярного світопорядку, в якому має намір стати одним з полюсів. Для досягнення цього Пекін передусім активно працює для підтримки відповідного зовнішнього середовища. Ключовими елементами цього процесу виступають:

- відкриття ринків;
- інституційні інновації;
- розвиток взаємовигідних відносин з різними країнами;
- активну участь у глобальних процесах для забезпечення стратегічного балансу й стабільності в регіонах, де у КНР є життєво важливі інтереси [1, с. 87].

Найбільш вражаючі зміни відбуваються в китайській дипломатії у Східній Азії. Китай розширює й підсилює свої двосторонні відносини, бере активну участь у багатосторонніх процесах та приймає не тільки активну, але й конструктивну участь у регіональних організаціях. За останнє десятиліття Китай суттєво змінив своє спочатку обережне ставлення до деяких організацій,

Рис. 1. Великий шовковий шлях. Китайська ініціатива «Новий шовковий шлях»

а зараз вважає їх ефективним елементом своєї дипломатії (рис. 2).

Китайські регіональні відносини також прив'язані до політики партнерства. Свого часу Китай сформував стратегічне партнерство з деякими сусідніми державами.

Таким способом Китай висловлює в сусідніх державах свою економічну ціль, що підкріплює й посилює концепцією «мирного розвитку», особливо в Південно-Східній Азії.

Історія Великого шовкового шляху демонструє ряд тенденцій, що зберігаються й у сучасній світовій економіці:

- світогосподарські відносини є сильним стимулом економічного розвитку людської цивілізації загалом, – стимулюючи конкуренцію між локальними цивілізаціями;
- участь у міжнародній торгівлі приносить вигоду всім учасникам – країнам й народам з різними рівнями розвитку;
- експорт / імпорт товарів веде до спонтанного й організованого експорту / імпорту інститутів і їх поступової конвергенції;
- стійкими є елементи поліцентричної системи регулювання світогосподарських відносин, монополізація регулюючих функцій виявляється короткочасною й нестійкою [9].

У сучасному китайському зовнішньополітичному дискурсі ми стикаємося з абсолютно очевидними активними діями Китаю: практичне просування ініціативи “Belt and Road Initiative”, створення Asian Infrastructure Investment Bank, будівництво штучних островів у Південно-Китайському морі для посилення своїх стратегічних позицій є цьому регіоні, зростаючий внесок у миротворчі операції ООН. Багато зарубіжних дослідників так чи інакше відзначають, що китайські зовнішньополітичні концепції відрізняються невизначеністю, розмитістю й неконкретністю. Показовий приклад – історія з ініціативою “Belt and Road Initiative”, яку, згідно з офіційними вказівками, в публікаціях на англійській мові заборонено називати «стратегією», «проектом», «програмою» або «порядком» (strategy, project, program, agenda) [5, с. 922].

У контексті зближення Китаю з асоціацією держав Південно-Східної Азії американський складник не був єдиним. Китай сприяв швидкому політичному врегулюванню “Камручеа” проблеми, а також вирішенню конфлікту між В'єтнамом та Індокитаєм. Зовнішня політика Китаю стала пріоритетною в створенні сприятливих умов для китайських реформ й забезпечила вихід КНР на рівень основних гравців, які структурують

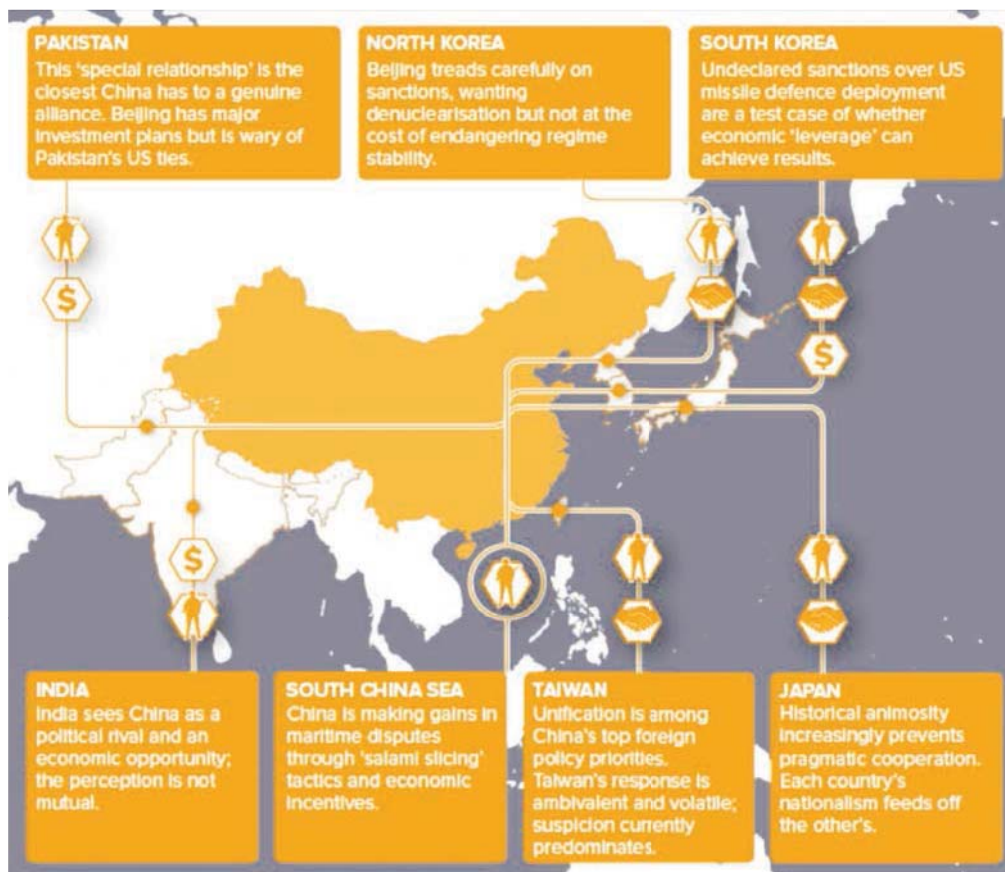

Рис. 2. Зовнішня політика Китаю (Oxford Analytica)

міжнародну систему, а не просто реагують на процеси, що відбуваються в ній. Зникнення ідеологічного складника в політиці Пекіна також сприяло розвитку двосторонніх зв'язків між Китаєм й країнами Association of SouthEast Asian Nations. Початок XXI ст. став справжнім дипломатичним проривом у відносинах з країнами Association of SouthEast Asian Nations. Між ними підписані такі документи: Декларація про «правила поведінки» в Південно-Китайському морі; Спільна декларація про співробітництво в сфері нетрадиційної безпеки; Рамкова угода про комплексне економічне співробітництво; Меморандум про взаєморозуміння в питаннях сільського господарства [13, с. 94].

Розглядаючи позицію Китаю в питанні про перспективу об'єднавчого процесу в Кореї, доцільно зіставити, які плюси і мінуси отримає Китай від возз'єднання Кореї [13, с. 94].

Можливі плюси: по кордону Китаю в зоні його життєвих інтересів буде усунутий один з найбільш болючих вузлів напруженості, що сприятиме стабілізації в Asia-Pacific й Northeast Asia, необхідної КНР для здійснення завдань модернізації країни; об'єднана Корея в перспективі (після неминучого й важкого перехідного періоду) може стати для економіки КНР великим економічним партнером; відкриється перспектива китайсько-корейського економічного співробітництва та координованої участі в інтеграційних процесах у Northeast Asia й Asia-Pacific; виникне додаткова противага домінуванню Японії в регіоні; мирне об'єднання Кореї, що вимагає узгодження дій країн Asia-Pacific й Northeast Asia, може підвищити роль КНР як координатора цих дій, послужить подальшому зміцненню її міжнародного авторитету [13, с. 94].

Можливі мінуси: Китай може втратити ті важелі впливу на ситуацію в Кореї, які він має з огляду на особливі відносини з КНДР; за збереження в об'єднаній Кореї американської присутності посиляться вплив США в регіоні, створюючи загрозу для сухопутного кордону з Китаєм; єдина корейська держава може стати в перспективі вагомим ринковим конкурентом Китаю [13, с. 95].

Пріоритетами Китаю в ставленні до Північної Кореї є: прагнення уникнути економічних наслідків дестабілізації на Корейському півострові; перешкодження США в їх прагненні зайняти домінуючу позицію в об'єднаній Кореї; забезпечення стабільності своїх трьох слабких в економічному відношенні регіонах – північно-східних провінціях, за рахунок включення у плани розвитку їх господарських зв'язків з Північною Кореєю; скорочення фінансового тягаря в двосторонніх відносинах шляхом переходу від надання економічної допомоги до розвитку торговельного та інвестиційного співробітництва; завоювання визнання у власного народу, в регіоні й у США

за успіхи в процесі ядерного роззброєння; збереження статус-кво у відносинах з обома Кореями на такий тривалий період, наскільки воно дозволить підтримувати вплив Китаю в обох країнах, й використання Північної Кореї як важеля у відносинах з Вашингтоном стосовно тайванської проблеми [13, с. 95].

Зазначимо, що, на думку Левитської-Доби, в геополітичному плані Китай є свідомим прихильником української євроінтеграції й завжди визначав Україну як «важливу державу в Європі». Керівництво КНР вітало підписання Україною Угоди про асоціацію з ЄС й розглядає залучення України до розвитку «Нового економічного пояса – Великий шовковий шлях», яке є особистою ініціативою голови КНР Сі Цзіньпіна. У разі успішної реалізації амбітного китайського плану (який передбачає прямий вихід Китаю в Європу через Центральну Азію й Кавказ) Україна матиме принципово нове геополітичне місце «першої європейської країни в Шовковому шляху» [1, с. 90].

Враховуючи стосунки з деякими державами, Китай зацентрував увагу на «новій концепції безпеки». Під «новою концепцією безпеки» розуміється офіційна доктрина, яка описує китайське бачення проблем безпеки в сучасних міжнародних відносинах, яка була висунута урядом КНР у другій половині 90-х рр. XX ст. й зафіксована у виступах китайських керівників на міжнародних форумах, а також у різних документах.

«Нова концепція безпеки», запропонована Пекіном, є результатом адаптації традиційних дипломатичних доктрин й підходів КНР часів холодної війни до сучасних умов. У її формуванні відіграли роль три чинники: по-перше, з початком проведення політики реформ й відкритості в 1979 р. основною метою зовнішньої політики КНР стало збереження такої міжнародної обстановки, яка була б сприятлива для внутрішнього розвитку країни. По-друге, з огляду на цю базову установку, починаючи з 1982 р., уряд КНР офіційно проголосив, що відмовляється від участі в будь-яких військових альянсах, спрямованих проти третіх країн. По-третє, після закінчення холодної війни, коли США стали єдиною наддержавою, Пекін, побоюючись можливих негативних наслідків, став активно пропагувати ідею багатопольярного світу, де всі найбільш істотні міжнародні проблеми вирішувалися б шляхом досягнення консенсусу між найбільш важливими світовими державами [3].

Практична реалізація «нової концепції безпеки» Китаю передбачає:

1) розвиток економічного співробітництва між країнами як основну передумову загальної безпеки, підкреслення важливості спільних інтересів у процесі дипломатичних контактів, відмову від гонки озброєнь;

2) створення багатосторонніх механізмів безпеки в Азії (Shanghai Cooperation Organisation);

3) дотримання принципу прозорості в сфері безпеки та озброєнь;

4) сприйняття поняття «комплексна безпека», що включає як традиційні, так й нетрадиційні загрози, а також прийняття країнами на себе більшої відповідальності в міжнародних відносинах (поведінка КНР під час фінансової кризи кінця 1990-х рр. трактується як зразок відповідальної поведінки на світовій арені) [3].

Вагоме значення мають стосунки Китаю й США абсолютно у всіх сферах взаємовідносин. Співвідношення світового лідерства в політиці США й Китаю розглядається в декількох ракурсах. Насамперед у контексті найважливіших довгострокових тенденцій взаємостосунків двох країн з навколишнім світом [Bates 2017]. Тут увага зосереджена на зовнішньополітичному позиціонуванні загального плану кожної з двох країн. Розглядається специфіка цього питання в двох конкретних сферах – економічній й військово-політичній.

Питання партнерства-протистояння США й Китаю аналізується з урахуванням позиції їх найважливіших зовнішніх контрагентів. Серед таких – Індія, Японія, Південна Корея, Іран, Європейський союз. Всі вони тією чи іншою мірою виступають як об'єкти політики США та Китаю, які «відпрацьовують» на них свої підходи до вирішення завдань міжнародно-політичного лідерства, можуть вступати на цьому ґрунті в жорстку конкуренцію або кооперативну взаємодію [3]. Водночас виникає можливість побачити в досить широкому спектрі як реагує на зазначену політику міжнародне співтовариство.

В американських стратегічних документах (Стратегія національної безпеки, Стратегія національної оборони, Огляд ядерної політики) Китай згадується як конкурент й потенційний противник, поки регіональний, але з можливістю розширення свого впливу за межі АРАС (Asia-Pacific). Відповідно, плани американського міжнародного військового будівництва орієнтовані в довгостроковій перспективі на стримування Китаю [10].

У доступній для огляду перспективі на характері відносин Китаю й США може почати позначатися внутрішня політична ситуація в КНР. Уже сьогодні в країні поряд з традиціоналістами, що сприймають США як суперника й ворога, є досить впливові групи, які бачать в США переважно джерело капіталу, нових технологій та можливостей для зміцнення своїх власних позицій. Не можна не враховувати й сильну «америкалізованість» китайської молоді.

Об'єктивно торгово-інвестиційні відносини Китаю й США характеризуються великим дефіцитом зовнішньоторговельного балансу та низьким рівнем двосторонніх прямих інвестицій. Для зменшення торгового дефіциту та полегшення доступу американським компаніям на ринки Китаю, США вважає за необхідне лібералізацію Китаю його торговельного та інвестиційного режиму [2, с. 96]. На думку Вашингтона, Пекін повинен припинити використання державної політики з метою захисту та просування деяких галузей й державних підприємств. США вимагають зняття бар'єрів для доступу на внутрішні ринки Китаю, рівних умов конкуренції, зниження ввізних мит, скасування субсидій державним підприємствам, скорочення надлишкових виробничих потужностей, скасування вимог до місцевого зберігання даних та інших обмежень на діяльність іноземних компаній. Крім прямого ефекту, на думку США, це прискорило б реформи в Китаї та інтеграцію Китаю у світову економіку й змусило б «жити за правилами» [3].

Політичні відносини Китаю та ЄС на початку XXI ст. займають відповідно перше та друге місця в світовому експорті товарів, що зумовлює значимість взаємної торгівлі для обох сторін [11]. Китай – другий за величиною торговий партнер ЄС, найбільше джерело європейського імпорту, а також другий за значимістю експортний ринок для Брюсселя (рис. 3).

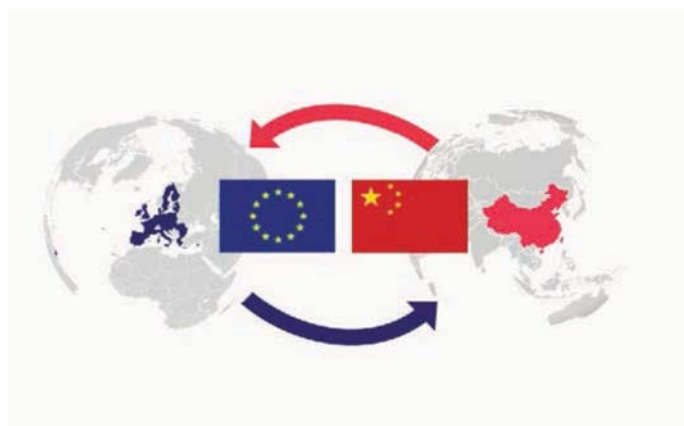

Рис. 3. Торгівля між Китаєм та ЄС зростає в 2020 році

Китай більшою мірою, ніж ЄС, зацікавлений в активізації двосторонніх політичних контактів, тоді як в політиці ЄС щодо Китаю домінують ціннісні орієнтири й економічний інтерес [7]. Для Союзу однією з найважливіших завдань на китайському напрямку є гармонізація торгово-економічних відносин, захист прав інтелектуальної власності, відкриття китайських ринків й банківського сектора для європейських товарів та інвестицій. Сприятливим для Пекіна є той факт, що політика ЄС щодо Китаю заснована переважно на спробах взаємодії, а не ізоляції, попри наявні у сторін економічні та політичні розбіжності.

Висновки та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. За два останніх десятиліття КНР вибудувала систему партнерств

з державами різних регіонів світу, в кожному з яких вона ставила й виконувала свої завдання, отримуючи заплановану вигоду. Китайська дипломатія набуває все більш виражених прагматичних обрисів, основними її завданнями на сучасному етапі є отримання ресурсів та забезпечення сприятливих зовнішніх умов для розвитку країни.

Як вже відзначалося, у дипломатії у конкретних міжнародних ситуаціях Пекін використовує різні прийоми, в тому числі «стратагеми», а головною їх особливістю є наявність довгострокового планування й уміння поєднувати стратегію й гнучкість у здійсненні планів, виборі методів, плану дій. Стратегія й стратагеми застосовуються також в організації великих проєктів, на кшталт “Silk Road Economic Belt” та “New Silk Road”.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Левитська-Доба Є.О. Економічна інтеграція в АТР: взаємодія і конфлікт у трикутнику «США – Японія – Китай». *Китаєзнавчі дослідження* 2016. Vol. 1–2. С. 84–90.
2. Лікарчук Д.С. Китай versus США: конфліктологічний вимір. *Китаєзнавчі дослідження*. 2021. Vol. 1. С. 92–101.
3. Bates G. China Matters: Getting it Right for Australia. *Melbourne: Black Inc/LaTrobe*. 2017.
4. Bates G. Rising Star: China's New Security Diplomacy. *Washington, D.C.: Brookings Institution Press*. 2010.
5. Bernheim B., Whinston M. Incomplete contracts and strategic ambiguity. *American Economic Review*. 1998. P. 902–932.
6. Berridge G.R. Diplomacy: Theory and Practice. *London: Palgrave Macmillan*. 2010. 282 p.
7. EU-China 2020 Strategic Agenda for Cooperation. *European External Action Service*. 2018.
8. Heilmann S. China's Political System. Mercator Institute for China Studies. *Rowman & Littlefield*. 2017. P. 36–45.
9. Riding the Silk Road: China sees outbound investment boom Outlook for China's outward foreign direct investment. *Ernst&Young, China*. 2015. URL: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-chinaoutbound-investment-report-en/\\$FILE/ey-china-outbound-investment-report-en.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-chinaoutbound-investment-report-en/$FILE/ey-china-outbound-investment-report-en.pdf).
10. National Security Strategy of the United States of America. 2017 URL: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>;
11. Saarela Anna. A New Era in EU–China relations: more wide-ranging strategic cooperation? *European Parliament*. 2018.
12. Timoteo M. Vague Notions in Chinese Contract Law: The Case of Heli. *Eur. Rev. Private L*. 2010. V. 18. P. 944–965.
13. Zhang Hongyu. “Three-Confidence” Theory and the Building of Chinese Discourse Right in Diplomatic Translation. *China: An International Journal*. 2016. Vol. 36. № 1. P. 92–95